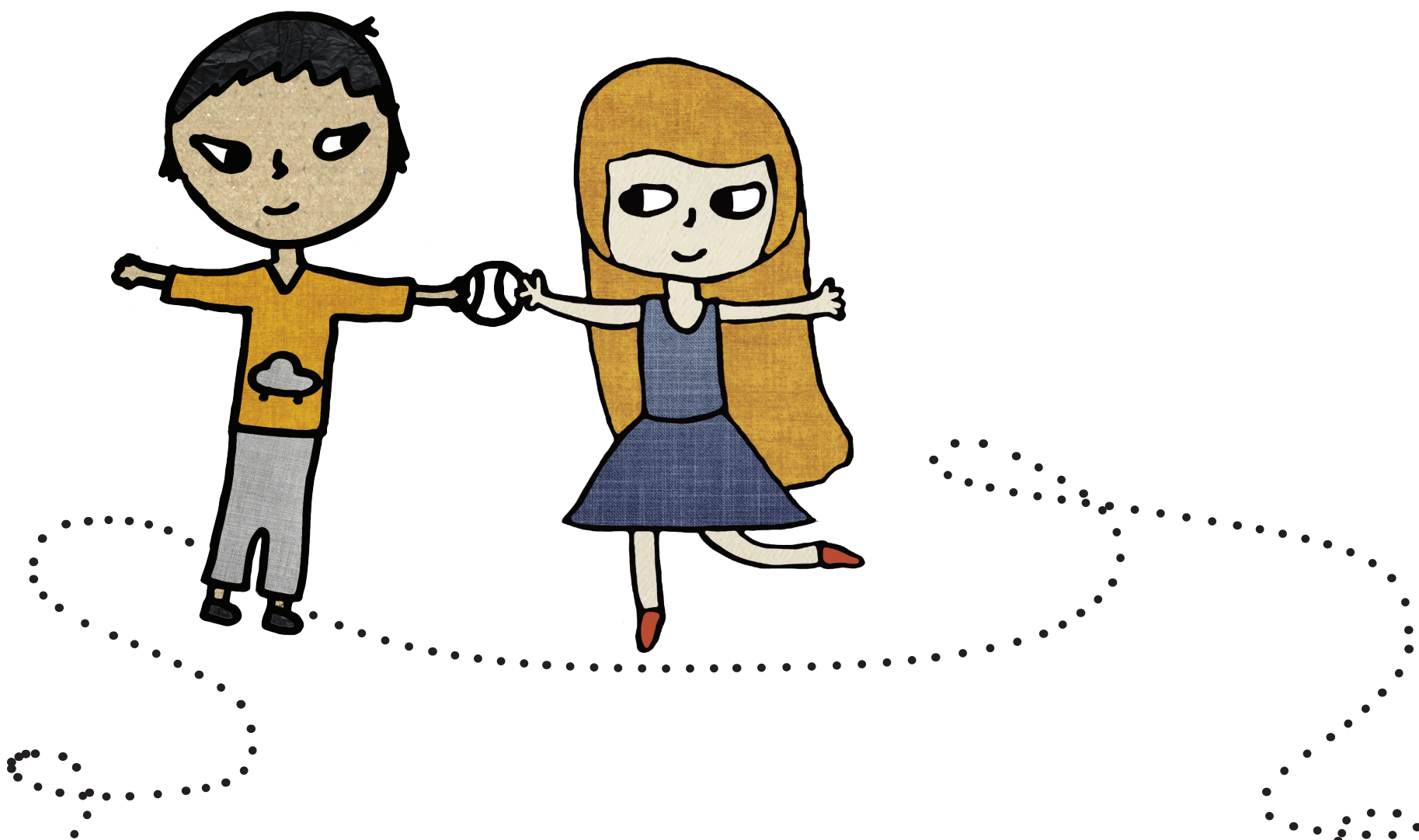

KUNSTEN AT SAMARBEJDE

ART EQUAL PROCESGUIDE

Vi lærer ikke af erfaring,
Vi lærer af refleksion over
erfaringer.

John Dewey, lærer og filosof

INDHOLD

Velkommen til Art Equal	3
Kerneværdier	4
Aktionslæring som fælles metode	5
Eksempel på en aktionslæringsproces i pædagogisk praksis	6
Aktionslæringsmodel	7
Kom i gang	8
Trin 1: Stil spørgsmål	9
Trin 2: Planlægning	10
Trin 3: Udfør aktioner og observer	11
Trin 4: Tid til refleksion	12
Refleksionsmodeller	13
Refleksionscirklen	14
Refleksionstemaer	15
Lav din egen cirkel	16
Deltagelsesstigen	17
Bytte roller	18
Praksisfortællinger	19

VELKOMMEN TIL ART EQUAL

HVORDAN SIKRER VI DET BEDSTE UDBYTT AF VORES SAMARBEJDE?

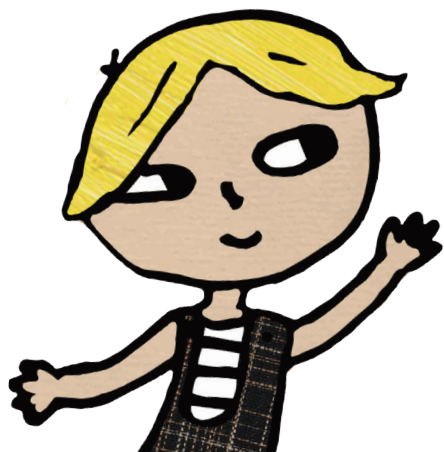
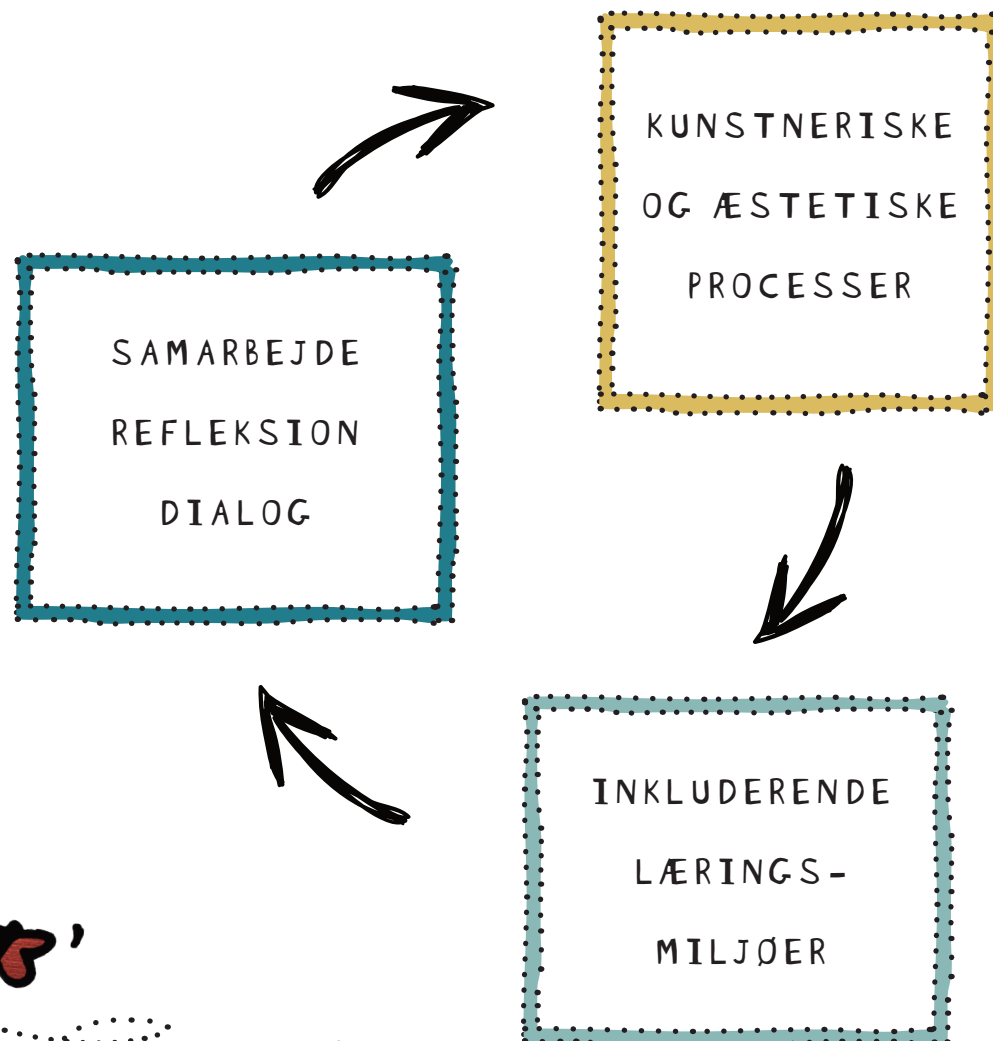
Art EQUAL understøtter samarbejde og dialog mellem professionelle kunstnere, kulturformidlere og pædagogisk personale i dagtilbud og indskoling. Målet med samarbejdet er at få nye perspektiver på, hvordan kunstneriske og æstetiske processer kan skabe kvalitet i den daglige pædagogiske praksis.

Denne procesguide er et støtteværktøj til dagtilbud/indskoling med gode råd og inspiration til, hvordan man kan organisere, reflektere over og lære af samarbejder med kunstnere. Guiden er baseret på praktiske erfaringer fra en række forløb med professionelle kunstnere i dagtilbud.

Brug Art EQUAL's online platform som et understøttende redskab gennem samarbejdet:

På platformen kan du opsætte nye samarbejder, administrere arbejdsplaner og indhold, dokumentere dine refleksioner, billeder, videoer og optagelser, samt skrive praksisfortællinger og referater fra evalueringsmøder. Platformen hjælper dig med at holde styr på dine oplevelser og erfaringer, og hvilken indflydelse samarbejdet har på din pædagogiske praksis.

www.artequal.eu

KERNEVÆRDIER

Før samarbejdets aktiviteter begynder, er det en god idé at blive enige om et fælles værdigrundlag, så alle involverede har et fælles mindset. Her er kerneværdierne i Art EQUAL:

INKLUDERENDE LÆRINGSMILJØER

Hav fokus på det inkluderende læringsmiljø som en helhed fremfor særlige udfordringer iboende i det enkelte barn.

SAMARBEJDE, REFLEKSION OG DIALOG

Kunstnere/kulturformidlere og pædagogisk personale er ligeværdige parter i alle aktiviteter. Alle involverede er en del af de forskellige processer fra planlægning til implementering – gennem vedvarende og dynamisk erfaringsudveksling, refleksion og sparring.

Kernen i
samarbejdet er børns
møde med kunst og
kultur i hverdagen

LIGEVÆRDIGE AKTØRER

Se alle involverede som ligeværdige aktører i processerne – børn og voksne. Skab et legende miljø, der understøtter alle deltageres lyst til at eksperimentere med kunstformer og materialer, indgå i fællesskabet og udforske egen tilstedeværelse i rummet.

FOKUS PÅ PROCESSEN

Hav fokus på at identificere og udvikle processer, der fordrer langsigtede æstetiske erfaringer hos børn og voksne frem for konkrete produkter eller øjebliksoplevelser.

AKTIONSLÆRING SOM FÆLLESMETODE

Art EQUAL er baseret på aktionslæring som en fælles gennemgående metode i mødet mellem pædagogisk personale og kunstnere/kulturformidlere. Udgangspunktet i aktionslæring skal sikre det ligeværdige samarbejde mellem de involverede parter og igangsætte dynamiske processer, der udvikler praksis.

Aktionslæring skaber et rum for undren og et fælles fokus på læringsmiljøets udfordringer og muligheder. Det er forskelligt fra for eksempel de mere traditionelle kunstnerbesøg i institutioner og skoler, hvor kunstneren kommer med en kuffert fuld af konkrete idéer og kreative værktøjer. Kunstneren skaber et inspirerende værksted med børnene, og pædagogerne træder tilbage og observerer. Når kunstforløbet er slut, pakker kunstneren det hele ned i kufferten igen og tager afsted igen. Selvom pædagogerne har fået ny inspiration og idéer til kreative aktiviteter, har det måske ikke haft den store indflydelse på den pædagogiske praksis som sådan. Målet med at arbejde med aktionslæring er at sikre, at kufferten bliver i institutionen, og at pædagogerne har fælles refleksioner med kunstneren om, hvordan aktiviteten påvirkede børnene og læringsmiljøet.

I sidste ende bliver det en fælles undersøgelse af, hvordan vi kan blive bedre til at følge børnenes spor, motiver og handlinger – og på den måde fremme børnenes engagement, deltagelsesmod og trivsel.

EKSEMPEL PÅ EN AKTIONSLÆRINGS- PROCES I PÆDAGOGISK PRAKSIS

STIL SPØRGSMÅL

Grundprincippet bag aktionslæring er at tillade paradigmeskift og skabe en atmosfære, hvor "fordi sådan plejer vi at gøre det" ikke er et acceptabelt svar.

Aktionslæringsmetoden starter med at vække undren, nysgerrighed, stille spørgsmål og adressere specifikke udfordringer, problematikker eller situationer, der er relevant for jeres hverdagspraksis. Afhængig af din undring og hvad I gerne vil undersøge, kan det være, at I vil ændre en konkret situation fuldstændig eller bare finde nye måder at takle den på.

Et eksempel på en undring kunne være:

"Hvordan bliver vi bedre til at støtte vores børn med sproganskeligheder ved morgensamlingen?"

PLANLÆG OG UDFØR AKTIONER

På baggrund af det, I gerne vil undersøge, planlægger I en række aktioner, hvor I sammen med jeres kollegaer og evt. udefrakommende fagpersoner bliver enige om, hvordan I vil gå til og udforske den specifikke situation, hvad I skal have fokus på, hvordan I støtter børnene, osv. I skal altså planlægge konkrete aktioner, som kan skabe nye perspektiver på en given situation.

OBSERVÉR OG DOKUMENTÉR

I løbet af aktionerne finder I specifikke fokuspunkter, som er relevante at observere. Det kan for eksempel være børnenes deltagelsesniveau, motivation, rollefordeling, eller hvordan de voksne støtter børnene.

Disse observationer kan assisteres af dokumentation (fotos, videoer, logbog, interviews, etc.)

BLIV ENIGE OM NÆSTE SKRIDT OG STIL NYE SPØRGSMÅL

Efter refleksionerne er det relevant at spørge jer selv, om jeres opdagelser kan videreudvikles i den daglige praksis. Måske vil I prøve at eksperimentere med nye idéer i samme situation eller genbruge værktøjer i helt nye sammenhænge og situationer.

På den måde vil aktionslæring som metode være en løbende udviklingsproces, hvor vi lærer af konkrete situationer i praksis, og hvordan de kan ændres ved kontinuerligt at stille spørgsmål og reflektere over det, vi gør.

REFLEKTÉR SAMMEN

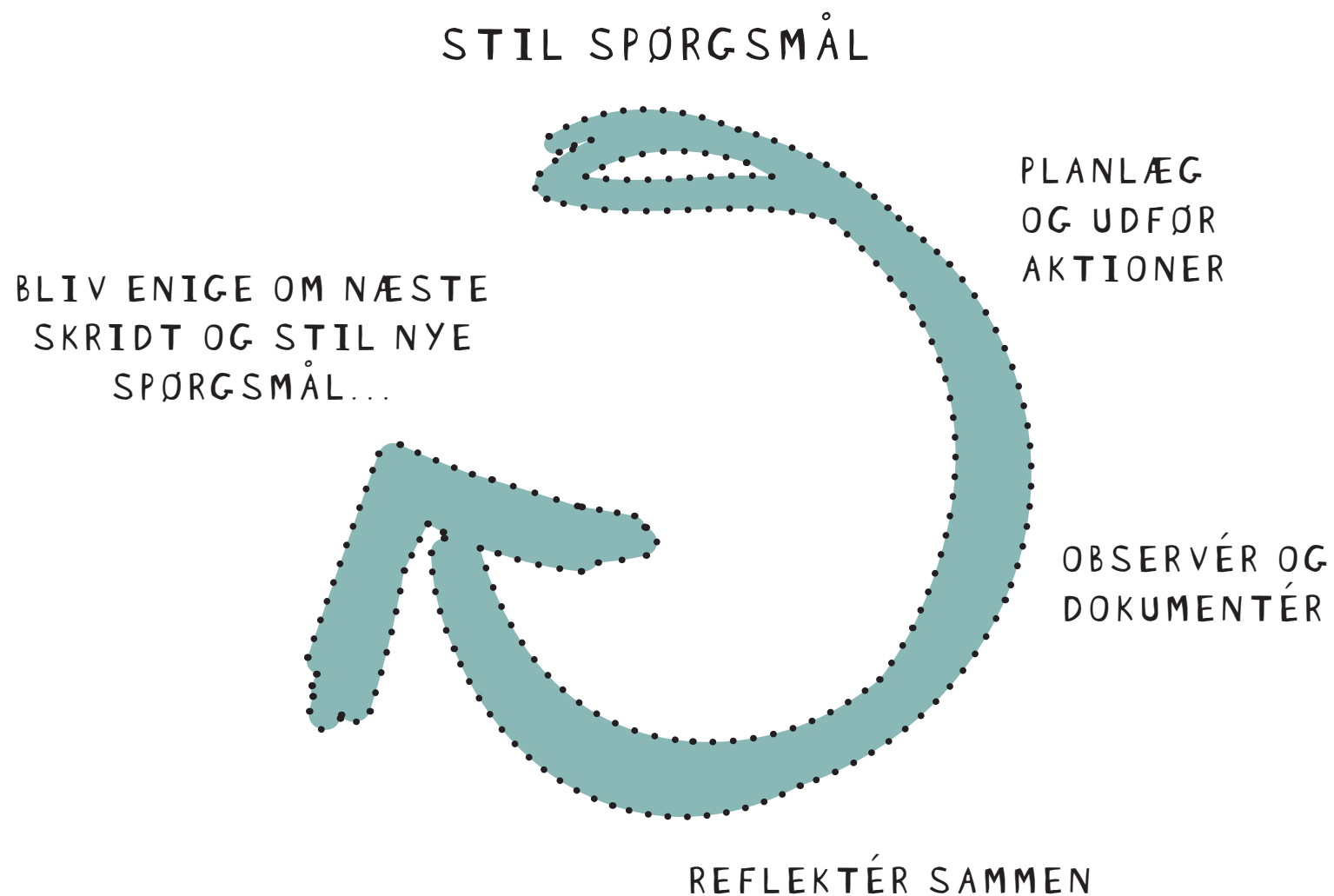
Det overordnede mål med aktionslæring er at reflektere over egen praksis sammen med andre for derefter at lære heraf. I de fælles refleksioner deler I jeres observationer og oplevelser af aktionen med børnene – hele tiden i relation til det, I gerne ville undersøge.

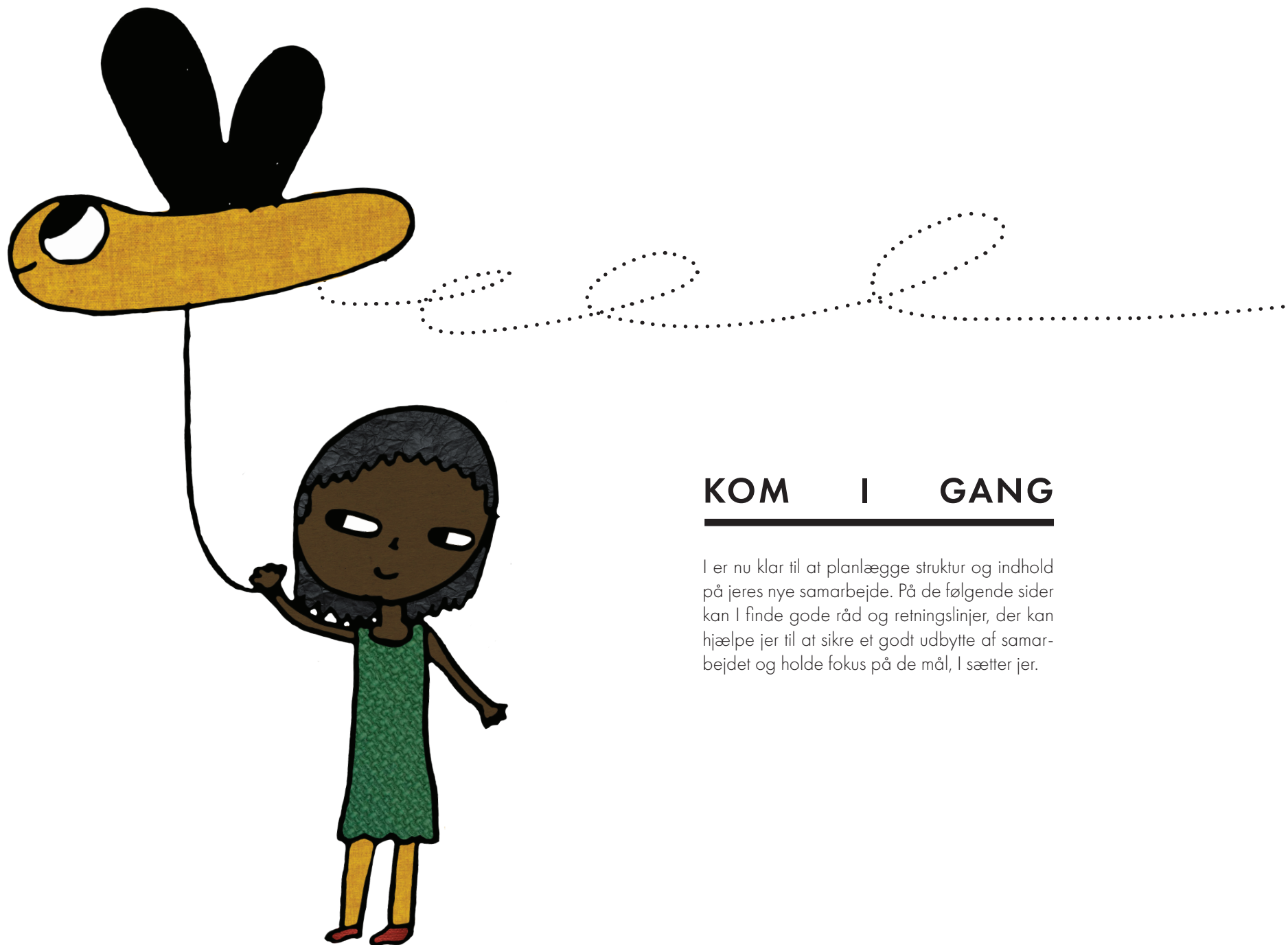
I kan reflektere over, hvordan aktionen har kastet et nyt lys over undringspunktet, og hvordan det kan udvikles videre i jeres daglige praksis. Målet er at opdage og lære af jeres egne erfaringer og udvikle muligheder for forandring.

Et eksempel på en refleksion kunne være: "Da vi startede vores morgensamling med at synge 'thula baba'-sangen med udgangspunkt i børnenes egne lyde og bevægelser, oplevede vi et større fællesskab i rummet. Børnene med sproganskeligheder var mere deltagende og virkede mere trygge end normalt".

* Kilde: Aktionslæring i dagtilbud, November 2009.

ILLUSTRATION AF EN AKTIONSLÆRINGS PROCES

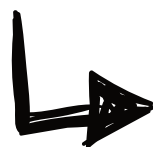
KOM I GANG

I er nu klar til at planlægge struktur og indhold på jeres nye samarbejde. På de følgende sider kan I finde gode råd og retningslinjer, der kan hjælpe jer til at sikre et godt udbytte af samarbejdet og holde fokus på de mål, I sætter jer.

TRIN 1 STIL SPØRGSMÅL

Art EQUAL handler om at udforske, hvordan samarbejder mellem kunstnere, kulturformidlere og pædagogisk personale kan udfordre og udvikle den pædagogiske praksis. Vi vil se på, hvordan kunstneriske og kulturelle aktiviteter kan påvirke læringsmiljøet og have en indflydelse på børnenes deltagelsesniveau, udtryksmåder, fællesskabsfølelse og trivsel. Alle organisationer arbejder forskelligt, så det er vigtigt, at I definerer det undringspunkt, der er relevant for jeres praksis.

- Kig på jeres egen hverdagspraksis, og definér konkrete udfordringer eller situationer, som I gerne vil udvikle:
- Hvad vil I gerne undersøge i jeres pædagogiske praksis?
- Har I specifikke udfordringer, som I gerne vil arbejde med?
- Er der noget særligt i jeres praksis, som I gerne vil afprøve, udvikle eller forandre?

Med afsæt i egen praksis, definér et undringspunkt eller spørgsmål, som I ønsker at undersøge.

SPØRGSMÅL

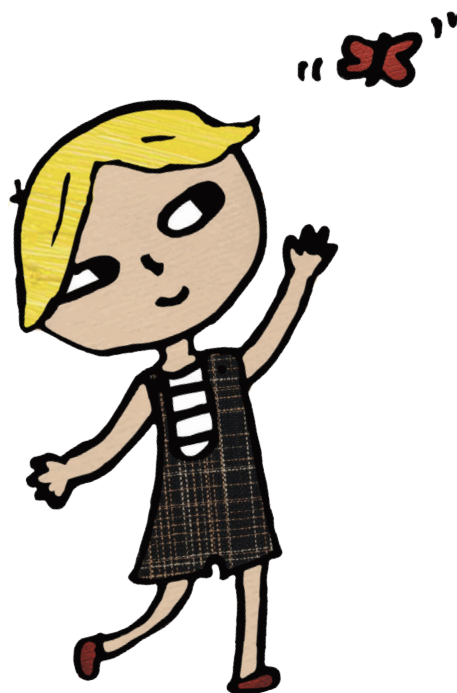
TRIN 2 PLANLÆG

Det første skridt er at sikre, at både pædagogisk personale og kunstner/kulturformidler er involveret fra starten.

Det er en god idé at arrangere et kick-off møde, hvor I bliver enige om forløbets grundlæggende værdier, mål og arbejds-metoder.

I planlægningsfasen er det vigtigt, at hele huset er informeres om forløbet, så kollegaerne kan være med til at bakke op om og være engageret i forløbet.

(Tag højde for at nogle forhold naturligvis kan forandre sig afhængig af, hvilke undring-spunkter I ønsker at arbejde med)

Bliv enige om opgaver og rollefordeling

Hvem har ansvar for?

- Implementation
- Dokumentation
- Logistik
- Medarbejderressourcer

Hvem er involveret og hvornår?

- Medarbejdere
- Børnegruppe
- Kunstner
- Forældre

Bliv enig om indhold:

- Materiale
- Metoder
- Pædagogiske tilgange
- Det fysiske miljø

Overvej etiske værdier

- Gensidig respekt
- Sprogformer
- Personlige grænser
- Motivation
- Tillid

Bliv enige om en tidsramme:

- Hvor mange aktionsgange?
- Hvor længe skal de vare?
- Inkluder tid til refleksioner efter hver aktion

PLANLÆG TID TIL MIDTVEJS- OG SLUTEVALUERING

TRIN 3

UDFØR AKTIONER OG OBSERVÉR

Når selve aktionen med børnene er i gang, er det vigtigt, at de forskellige fagligheder sættes i spil: den kunstfaglige og den pædagogfaglige.

Der forventes således af kunstneren, at aktiviteten opfordrer det pædagogiske personale til at være deltagende og bidragende i de kunstneriske processer, så de har mulighed for at udforske og udfordre deres egen faglighed i et nyt lys.

På samme måde er det vigtigt, at det pædagogiske personale ser sig selv som samarbejdspartnere i aktiviteterne og involverer kunstneren i deres pædagogiske erfaringer og metoder med den gældende gruppe børn.

Samarbejdet får på den måde en afgørende rolle for, hvordan de kunstneriske og æstetiske processer påvirker læringsmiljøet.

RELEVANTE FOKUSPUNKTER

Vær opmærksom på, at alle i rummet er deltagere i de æstetiske processer (børn, kunstner og pædagogisk personale)

Sørg for at observere, understøtte og guide børnenes trivsel og deres lyst og motivation til at deltage og interagere med hinanden

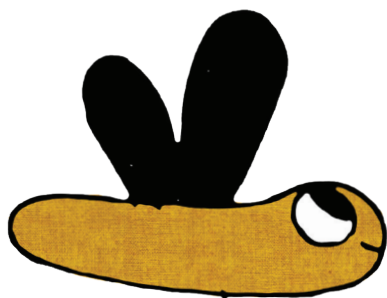
Udforsk din egen tilstedeværelse i rummet og din motivation for at deltage, eksperimentere og lege

Observer, hvordan kunstnerens tilgang til børnene påvirker læringsmiljøet og inklusionen af børn i særligt udsatte positioner

TRIN 4 TID TIL REFLEKSIONER

Kontinuerlige refleksioner over erfaring er en vigtig forudsætning for at skabe forandring i praksis. I et aktionslæringsforløb mødes alle involverede fagpersoner efter afvikling af hver aktion og reflekterer over, hvordan det er gået i henhold til det undringspunkt, I startede ud med.

Det er vigtigt at stille spørgsmål til de observationer, I har gjort jer i aktionen og sætte dem i relation til det, I gerne vil udforske. På den måde skabes der rum for at lære af egne og hinandens erfaringer og skabe forandring i egen praksis.

Spørgsmål til refleksion

- Hvordan gik det i dag?
- Er det gået som forventet, eller skete der noget uventet?
- Gør vi det, vi tror, vi gør, og gerne vil gøre?
- Sker der det, vi gerne vil have, der skal ske?
- Hvad skal vi fokusere på, og hvad kan vi gøre anderledes næste gang?
- Hvad kan vi bringe videre i vores pædagogiske praksis?

Art EQUAL Platform

På Art EQUAL-platformen kan I bruge refleksionsværktøjet "Lad os samarbejde" til at dokumentere og indsamle jeres fælles refleksioner. Her kan du holde styr på dine observationer, oplevelser og refleksioner i relation til jeres udgangspunkt.

GÅ TIL VÆRKTØJET HER:

<http://artequal.eu/da/lad-os-samarbejde>

REFLEKSIONSMODELLER

På de kommende sider findes en række modeller, som kan være til inspiration i jeres refleksioner og hjælpe jer til at holde fokus på målet med samarbejdet.

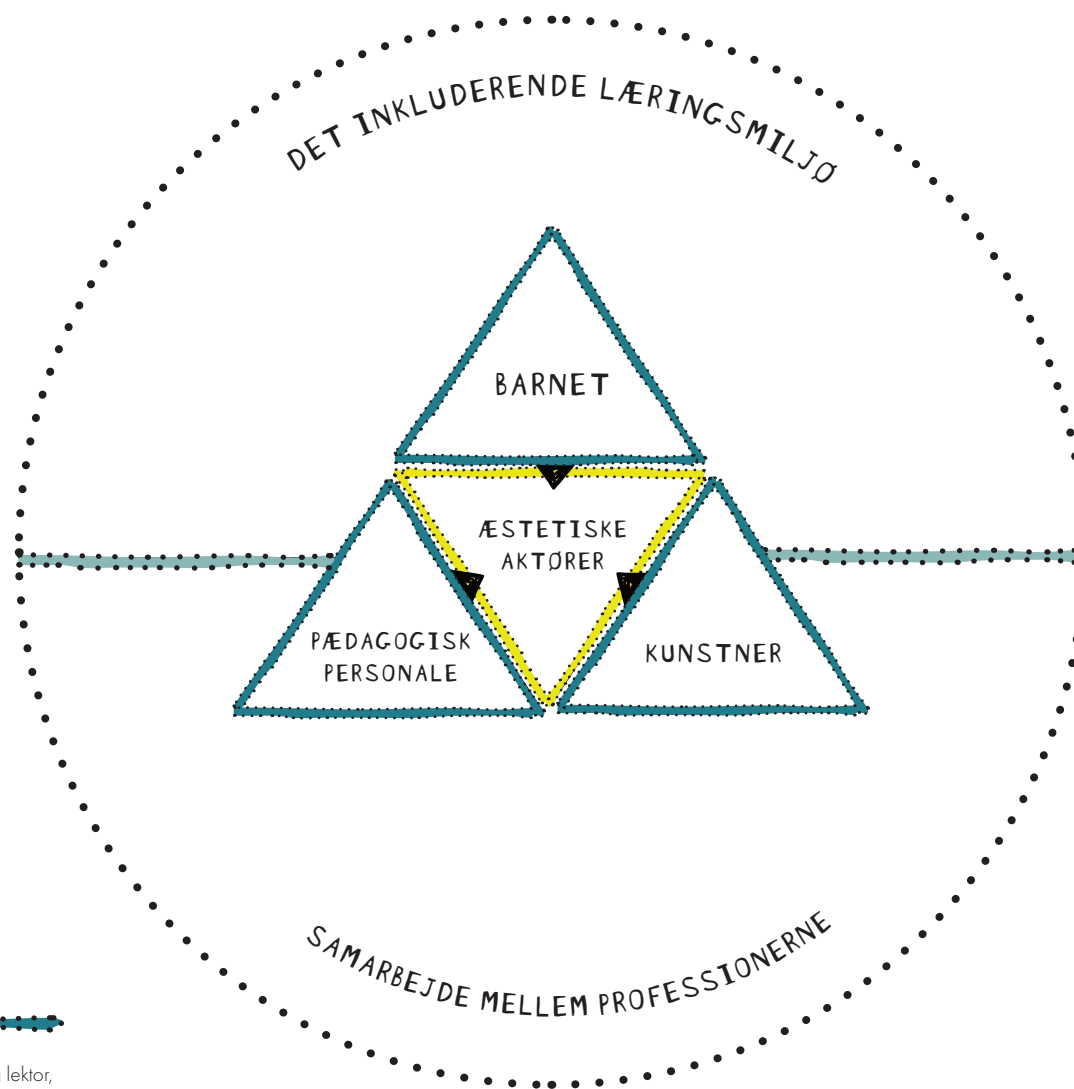

REFLEKTIONSCIRKEL

Modellen demonstrerer de forskellige positioner i de æstetiske processer: barn, pædagogisk personale og kunstner. Alle tilstedeværende i rummet skal betragtes som en del af aktionen og dermed som 'æstetiske aktører'.*

Det overordnede undringspunkt i Art EQUAL er at undersøge, hvordan det inkluderende læringsmiljø kan påvirkes og understøttes af samarbejde og refleksioner mellem professioner.

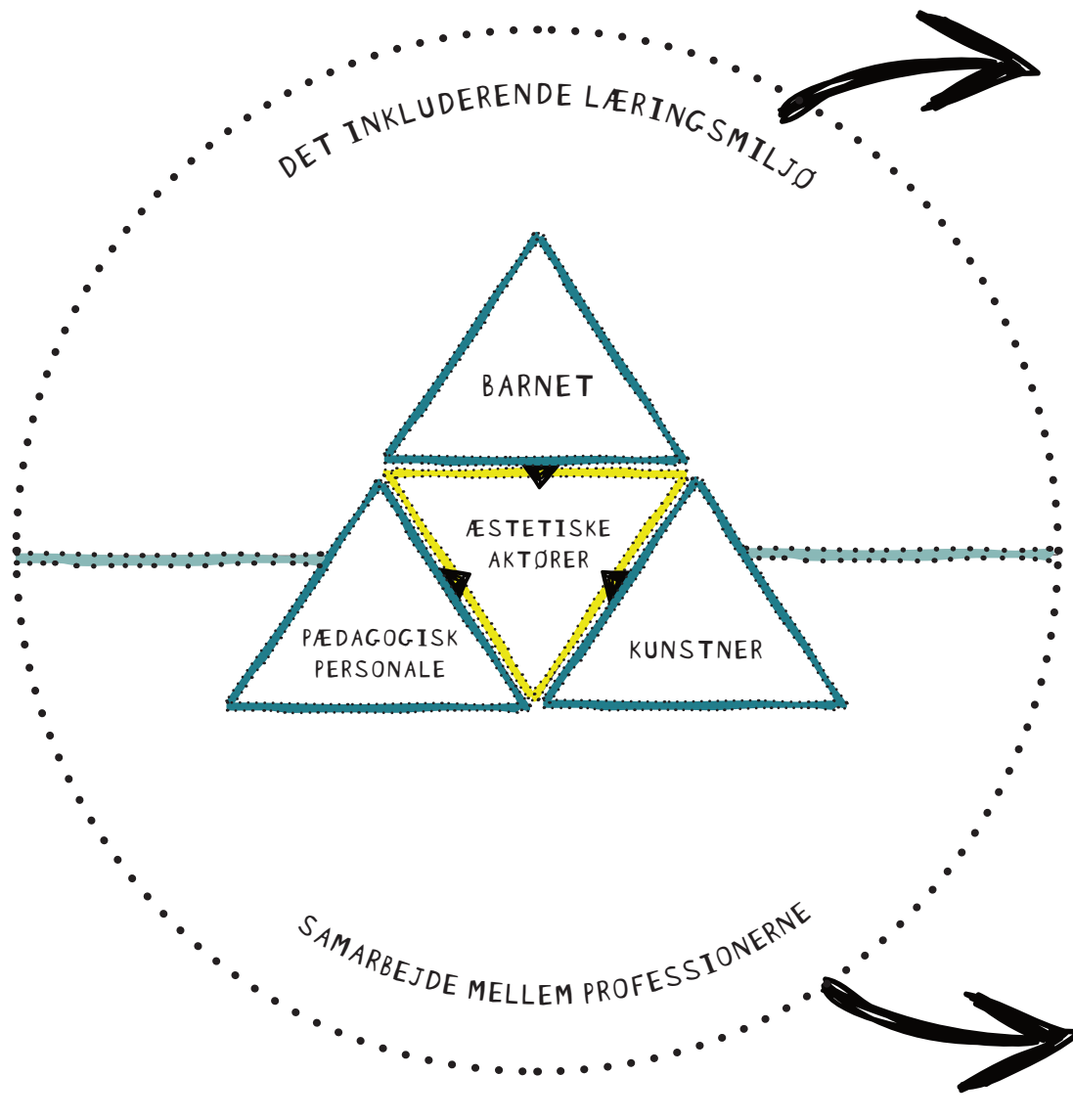
Se eksempler på relevante refleksionstemaer på næste side.

* Begrebet "æstetiske aktører" er beskrevet af Henriette Blomgren, Cand.pæd. og lektor, VIA University College, Aarhus, i artiklen "Beauty bubbles, subtle meetings, and frames for play: Aesthetic processes in Danish kindergartens. International Journal of Education & the Arts, 20(1) (2019). Retrieved from <https://doi.org/10.18113/P8ijea20n1>. Begrebet er inspireret af Pauline von Bonsdorff og hendes formulering om 'children's aesthetic agency': Aesthetics of childhood: Phenomenology and beyond. Proceedings of the European Society for Aesthetics, 1, 60-76 (2019)

REFLEKTIONSTEMAER

Her er en række temaer som inspiration til jeres fælles refleksioner:

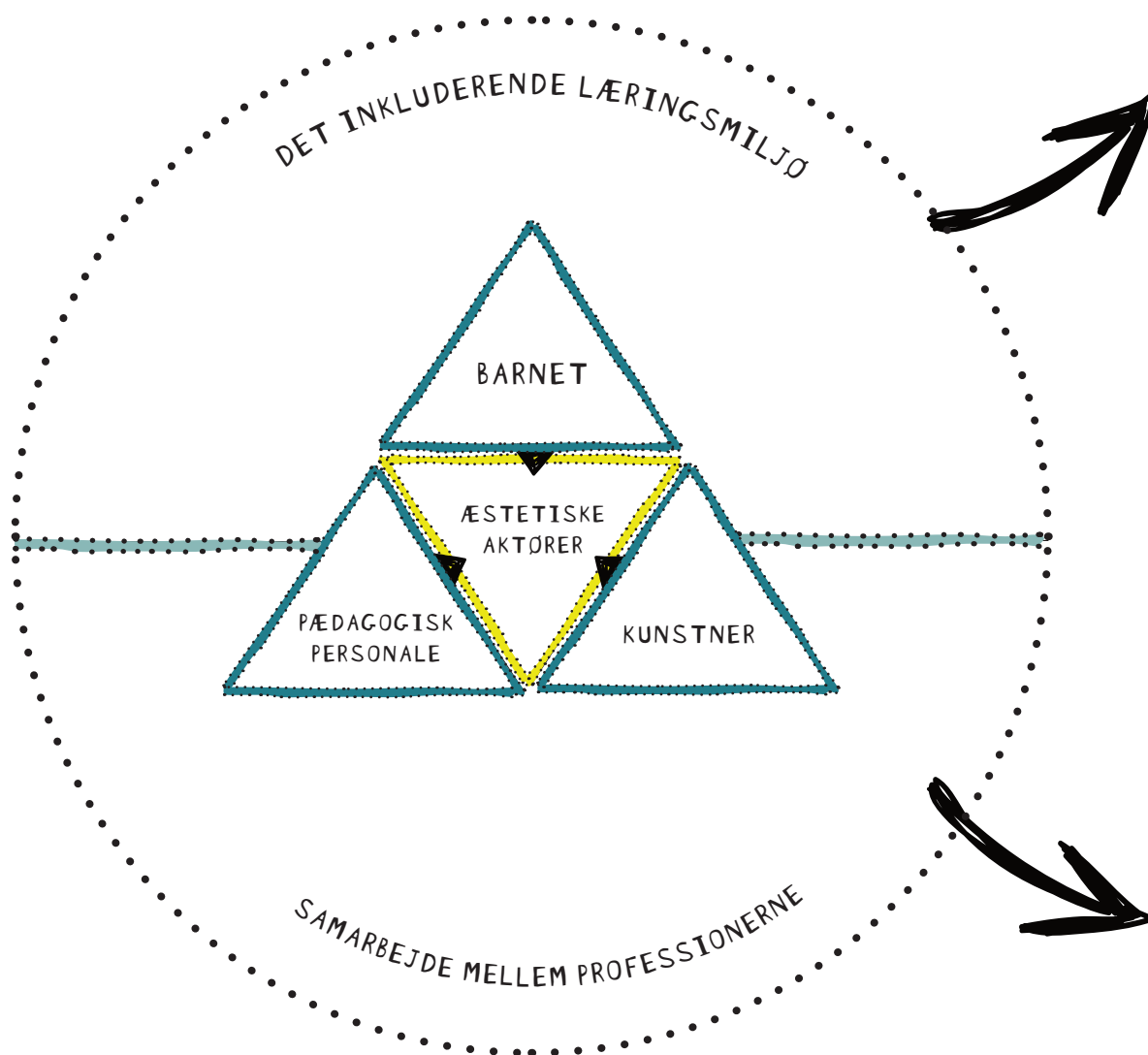
DET INKLUDERENDE LÆRINGSMILJØ

- Børnenes motivation, deltagelse og medejerskab
- Legens rolle
- Demokratiske processer/dannelse
- Interaktion og rollefordeling mellem børnene
- Interaktion mellem børn og voksne
- Nye kompetencer

SAMARBEJDE MELLEM PROFESSIONER

- Samarbejdets indflydelse på det pædagogiske arbejde med inklusion
- Kompetenceudveksling: Hvad kan vi lære af hinanden?
- Forskellige oplevelser af læringsmiljøet og børnenes deltagelse
- Deltagelsesmod (det pædagogiske personale)
- Rollefordeling mellem de voksne
- De voksne som rollemodeller for børnene

LAV DIN EGEN CIRKEL

Hvilke temaer er relevante for jer at fokusere på i jeres fælles refleksioner?

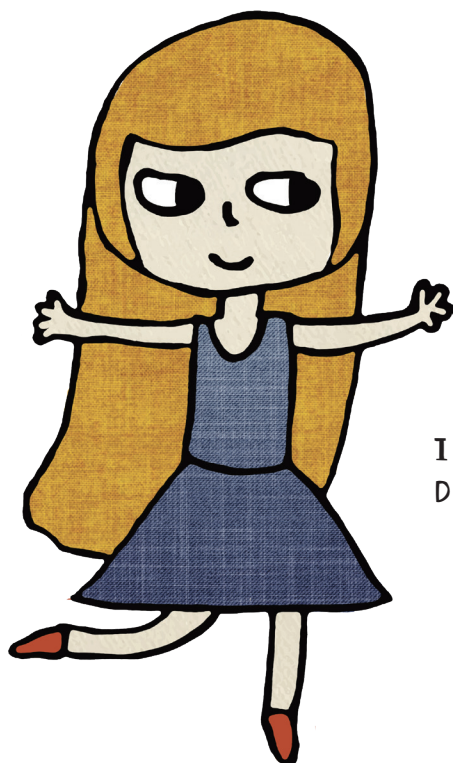
Hvilke temaer er relevante for jer at fokusere på i jeres fælles refleksioner?

LADDER OF PARTICIPATION

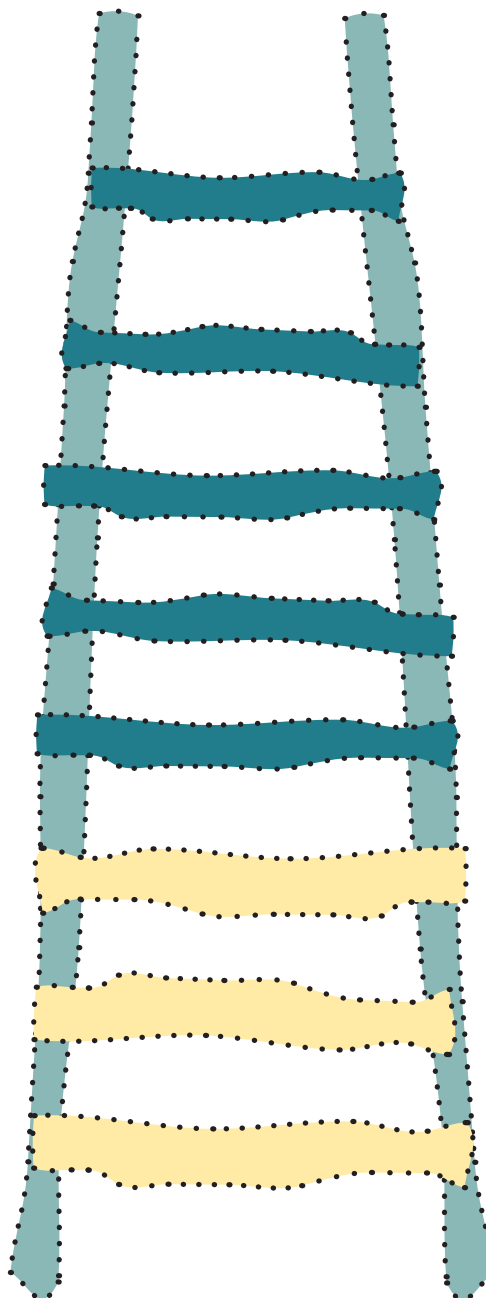
Roger Hart's deltagelsesstige er et brugbart værktøj til at reflektere over, hvordan I vil involvere børnene i forløbets aktiviteter. Det er interessant at spørge sig selv løbende, hvor på deltagelsesstigen I befinder jer.

Er vi på de trin, vi troede, vi skulle være, eller har det ændret sig? Vil vi arbejde for at komme længere op eller ned næste gang?

GRAD AF
DELTAGELSE

IKKE-
DELTAGELSE

Børneinitiativ, beslutninger
i fællesskab med voksne

Børneinitiativ, beslutninger

Vokseninitiativ,
beslutninger i fællesskab
mellem børn og voksne

Konsulteret og informeret

Udpeget og informeret

Symbolsk deltagelse

Dekoration

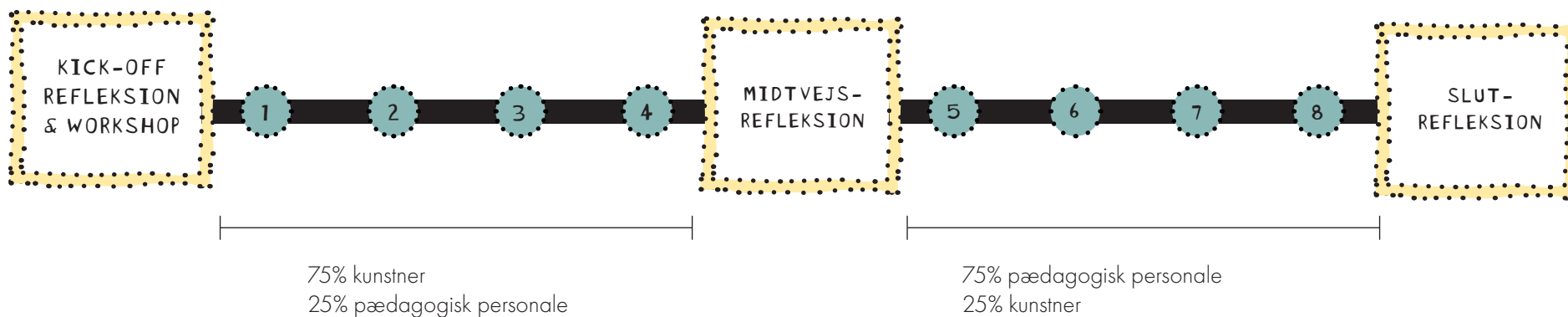
Manipulation

BYTTE ROLLER

Denne model kan bruges som en huskeregel, der understøtter samarbejdets indflydelse på den pædagogiske hverdagspraksis, efter kunstneren ikke længere er i huset. For at sikre at det pædagogiske personale får nye kompetencer til at arbejde med æstetiske processer i deres videre praksis, opfordres kunstneren her til at trække sig lidt tilbage og støtte pædagogen i at "styre" den gældende aktivitet. Kunstneren får således en guidende rolle, mens det pædagogiske personale kan afprøve forskellige teknikker, der fremmer børnenes deltagelse i den kunstneriske aktivitet.

Et eksempel på et forløb over 8 gange. Konfrontationstiden med børnene er her fordelt mellem kunstner/kulturformidler og det pædagogiske personale.

PRAKSISFORTÆLLINGER

RAMME TIL AT ARBEJDE MED NARRATIVER

At arbejde med fortællinger som pædagogisk evalueringsmateriale kan være en effektiv måde at reflektere over egen praksis på og i denne sammenhæng få fokus på, hvordan de kunstneriske aktiviteter påvirker børnene og læringsmiljøet. Her er et bud på, hvordan en fortælling kunne tage form.

RAMME

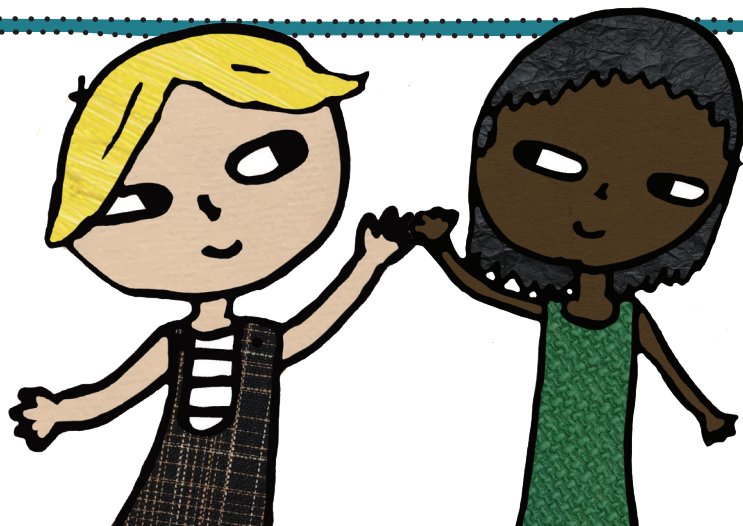
- En fortælling fylder 0,5-2 sider
- Fortællingen indledes med refleksioner hvorfor netop denne fortælling er valgt.

FORBUNDET MED ART EQUAL

- Fortællingen har fokus på inkluderende læringsmiljøer gennem samarbejdet mellem professioner og aktionslæring som fælles refleksionsmetode.
- Fortællingen skal opleves som et vigtigt eksempel på arbejdet med inkludering af børn med særlige udfordringer.
- Fortællingen kan være et eksempel på noget succesfuldt, interessant eller udfordrende.

UDVIKLING I KONKRET HVERDAGSPRAKSIS:

- Fortællingen er baseret på en hverdagspraksis
- Fortællingen tager udgangspunkt i arbejdet med børnene og deres oplevelse af forløbet.
- Fortællingerne indeholder et element af udvikling relateret til et barn, en gruppe af børn, en praksis, en måde at arbejde på eller et pædagogisk grundsyn. Det betyder også, at fortællingen kan springe i tid og sted og indeholde fortællers subjektive beskrivelser. Det kunne for eksempel være, hvordan en konkret situation i hverdagen har været påvirket af samarbejdet med en professionel kunstner eller kulturformidler.

Art EQUAL er et 2 årigt Strategisk Partnerskabsprojekt – støttet af EU's Erasmus+-program.

Projektperiode: 2017-2019

PROJEKTDELTAGERE:

Kulturprinsen, DK

Elderberry AB, SE

Kulturskolan Örnköldsvik, SE

TRIS KRASAS, LV

Myndlistaskolinn, IS

Bergen Kulturskole, NO

PROJEKTETS RESULTATER:

Projektets resultater:

Online platform med inspirerende materiale og støtteværktøjer

Håndbog og procesguide

Kursusmateriale

Implementeringsstrategi

Link til Art EQUAL platform: www.artequal.eu

The information and views set out in this publication are those of the authors and do not necessarily reflect the official opinion of the European Union. Neither the European Union institutions and bodies nor any person acting on their behalf may be held responsible for the use which may be made of the information contained therein.

